

Marina Hadži Pešić

Filozofski fakultet

Niš

ROBERT KLONINDŽER – SEDMOFAKTORSKI MODEL LIČNOSTI

Rad je prikaz sedmofaktorskog modela ličnosti Roberta Klonindžera u čijoj osnovi je biosocijalna teorija ličnosti. Ova teorija ličnost predstavlja kao hijerarhijsku organizaciju sastavljenu od četiri dimenzije temperamenta i tri dimenzije karaktera. Za razliku od prethodnih autora faktorskog pristupa, Klonindžer je pokazao da se fenotipska struktura ličnosti može razlikovati od biogenetske strukture, jer je opservirano ponašanje rezultat interakcije genetskih i sredinskih uticaja. Temperament se definiše preko četiri dimenzije koje se nezavisno nasleđuju, manifestuju rano tokom života i uključuju unapred stvorene sklopove u perceptivnoj memoriji i organizovanju navika. Četiri dimenzije temperamenta povezane su sa osnovnim emocijama: Izbegavanje kazne sa strahom, Potraga za novim sa besom, Zavisnost od nagrade sa ljubavlju i Istrajnost sa ambicijama. Svaka od ovih dimenzija sastavljena je od dimenzija nižeg reda. Postoji povezanost funkcionalnih sistema mozga sa osnovnim neuromodulatorima u odnosu na dimenzije temperamenta (serotonin, dopamin, noradrenalin). Karakter se definiše preko tri dimenzije koje predstavljaju tri aspekta self koncepta: kao autonomne individue, kao integralnog dela društvene zajednice i kao integralnog dela univerzuma. Tri dimenzije karaktera su: samousmerenost, kooperativnost i samotranscendencija. Svaka od ovih dimenzija sastoji se od dimenzija nižeg reda. U cilju empirijske provere modela konstruisan je TCI upitnik, a najveći broj istraživanja vezan je za dijagnostiku i diferencijalnu-dijagnostiku poremećaja ličnosti.

Ključne reči: sedmofaktorski model ličnosti, karakter, temperament, TCI

SEVENFACTOR MODEL OF PERSONALITY – ROBERT CLONINGER

The paper is review of sevenfactor model of personality of Robert Cloninger, based on biosocial theory of personality. This theory represented personality as a hierarchical system consisted of four dimensions of temperament and three dimensions of character. Opposite to other authors of factorial approach, Cloninger

showed that phenotype structure of personality could be different of biogenetic structure as a result of interaction between genetic and environmental influences. Temperament is defined through four dimensions which are independently heritable, appear early in life and apparently involve preconceptual or unconscious biases in learning. Four dimensions of temperament are connected with essential emotions: Harm avoidance with fear, Novelty seeking with rage, Reward dependence with love, and Persistence with ambitions. Each of these dimensions consisted of low order dimensions. There is connection of functional brain systems with neuromodulators (serotonin, dopamine, noradrenalin). Character is defined through three dimensions which represents three aspects of self concept: as a autonomic individual, as a integral part of humanity and the integral part of universum. Three dimensions of character are Self-Directness, Cooperativeness and Self-Transcendence. Each of these dimensions is consisted of low order dimensions. In order to prove this model, TCI questionnaire is constructed and conducted for diagnosis and differential diagnosis of personality disorders.

Keywords: sevenfactor model of personality, temperament, character, TCI